

Varkenshouders: dialoog gewenst

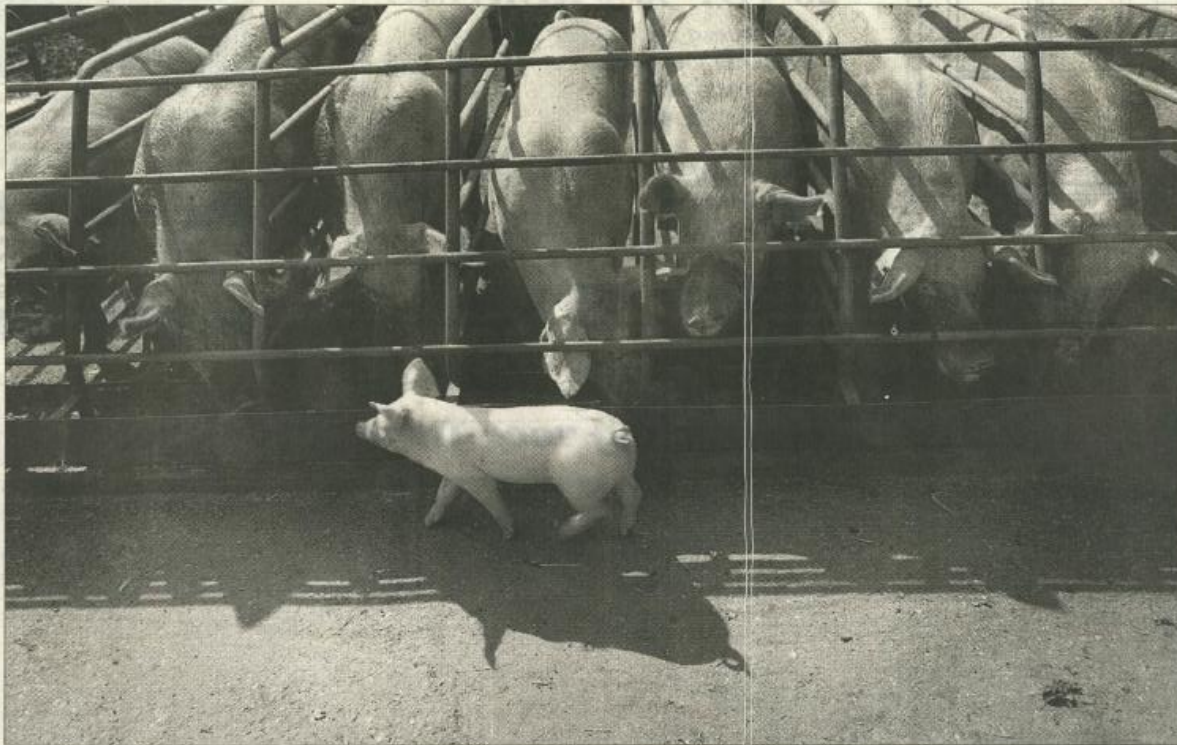
De debatten in de Tweede Kamer over de landbouw hebben vaak veel weg van een openbare rechtszitting: de politiek doet een uitspraak en de boeren zitten in het beklagdenbankje. En het vonnis wordt steevast met veel onbegrip en emotie ontvangen. Wat is er toch mis met de relatie tussen politiek Den Haag en de boeren in ons land? Er lijkt sprake van een communicatiestoornis en het wordt hoog tijd daar iets aan te doen, stelt **Arjan Otten**.

Het beeld van actievoerende boeren is inmiddels een bekend verschijnsel op het Binnenhof. Vlak voor de kerst diende zich een nieuw fenomeen aan: een boerin uit Brabant uitte vanaf de publieke tribune haar ongenoegen over het varkensdebat in de Tweede Kamer. De strijdlust en betrokkenheid is kenmerkend voor de landbouw. Het probleem is echter dat het vechten is tegen de bierkaai. De regels op het gebied van milieu en dierwelzijn worden keer op keer aangescherpt en de publieke opinie heeft zich massaal tegen de intensieve veehouderij gekeerd. Een strategie van strijd en verzet levert wellicht op korte termijn een paar (marginale) successen op, maar voor de lange termijn zal toch een andere weg bewandeld moeten worden.

In de nabije toekomst zal alle aandacht gericht moeten worden op een imagoverbetering van de sector. Alleen op deze manier kan de varkenshouderij weer 'gezond' worden. Voor het werken aan een beter imago zal de strijdbijl wat vaker thuisgelaten moeten worden. In plaats daarvan is het van belang vroegtijdig in te spelen op signalen uit de maatschappij. Helaas is dit in het verleden te weinig gebeurd. In de jaren '70 werd al gewaarschuwd voor de problemen die een verdere ontwikkeling van de intensieve veehouderij met zich mee zou brengen. En ondanks een toenemende maatschappelijke weerstand, is de groei van de varkensstapel gewoon doorggegaan.

Boerenleiders en politieke partijen als het CDA en de VVD hebben altijd te weinig oog gehad voor het lange termijn belang van de sector. De publieke opinie werd stelselmatig genegeerd. Toch kan geen bedrijfstak zich een slecht imago blijven permitteren. Sterker nog: het is juist zaak om dat te voorkomen. Een bedrijf als Shell kan dat beamen na de affaires rond de dumping van de Brent Spar en de schending van de mensenrechten in Nigeria. Van een landbouwvoorman mag een anticiperend leiderschap worden verwacht. Dit betekent over de grenzen van de eigen sector heen kijken en voortdurend in dialoog blijven met de samenleving.

Het gaat dan om een ander soort leiderschap dan het type Wien van den Brink. Een managementstijl van 'de

Varkenshouders moeten volgens Arjan Otten, schrijver van dit stuk, eens wat minder 'de kont tegen de krib' gooien en wat meer de dialoog met de maatschappij aangaan. (Foto UN/AC - Suzanne van de Kerk)

kont tegen de krib' en 'de hakken in het zand' biedt op termijn weinig perspectief. Ook zal het *hullie-zullie syndroom*, met de varkenshouderij aan de ene kant en de boze buitenwereld aan de andere kant, eindelijk eens doorbroken moeten worden. Tegenwerking en achterdocht zullen plaats moeten maken voor samenwerking en wederzijds vertrouwen. Een dergelijke cultuuromslag zal eerst en vooral binnen de sector zelf moeten plaatsvinden. Maar daarnaast is het van belang dat ook de overheid en milieu-organisaties de deuren verder openen om samenwerking mogelijk te maken.

Een veel gehoord bezwaar van boeren is dat het beleid in Den Haag teveel van achter de schrijflafel wordt gemaakt. Gebrek aan praktijkkennis zou ertoe leiden dat regelgeving onnodig ingewikkeld en moeilijk uitvoerbaar is. Bovendien zijn de regels zelden waterdicht, waardoor doelstellingen bij voorbaat al niet bereikt zullen worden. Het advies aan ambtenaren en politici zou zijn om de werkkamer en de officiële over-

legcircuits eens wat vaker te laten voor wat ze zijn en het gesprek aan te gaan met de landbouwpraktijk. Want kennis, voorbeelden en initiatieven over hoe het zou kunnen en hoe het zou moeten, zijn er in overvloed. Op dit moment is het echter zo dat zogenaamde koplopers en voorbeeldbedrijven hun inspanningen nauwelijks beloond zien. Het zijn daarentegen juist de bedrijven die zich in het verleden niet al te druk hebben gemaakt om het milieu en altijd ten koste van alles hebben ingezet op de groei van de veestapel die het economisch gezien voor de wind gaat. De frustratie bij de koplopers is derhalve begrijpelijk.

De landbouw heeft evenwel als nadeel dat het ge drag van individuele bedrijven het imago van de sector als geheel zowel kan maken als breken. En ook al kan in de praktijk al lang niet meer gesproken worden van één sector, toch is en blijft het een gemeenschappelijk belang dat de milieuproblemen worden aangepakt. Het kan dus niet de bedoeling zijn dat de varkenshouderij met veel pijn en moeite het fosfaatoverschot weet

terug te brengen, terwijl de pluimveesector tegelijkertijd een spectaculaire groei doormaakt met als resultaat dat een groot deel van de gerealiseerde milieuwinst weer teniet wordt gedaan. Want dat is precies wat nu dreigt te gebeuren. Onder aanvoering van de veevoederindustrie krijgt de kippenhouderij momenteel een enorme impuls. Akkerbouwers worden onder meer geholpen bij het bouwen van stallen en de aanvraag van vergunningen. Voor het houden van kippen gelden namelijk nog nauwelijks beperkingen.

Juist wanneer het gaat om het oplossen van een gemeenschappelijk probleem als het mestoverschot zou je wat meer solidariteit en zelfkritiek mogen verwachten binnen de agrarische wereld. Zo kan voorkomen worden dat bedrijven in de toekomst opnieuw worden geconfronteerd met maatregelen, die terecht als te hard en onrechtvaardig worden beschouwd.

Arjan Otten is als milieuplanoloog werkzaam bij de Vakgroep Planologie van de Katholieke Universiteit Nijmegen